

SOSYAL HİZMETLERİN YERELLEŞMESİ VE SOSYAL BELEDİYE İŞLETMECİLİĞİ: ENGELLİ VE YAŞLILARA YÖNELİK GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Esra ÇIKMAZ¹
Ahmet ARSLAN²

Öz

Devletlerin toplum refahını en üst düzeye çıkarma ve hizmet memnuniyetini sağlama gibi bir takım görevleri vardır. Bu görevlerin bir kısmı merkezi yönetime ait iken diğer bir kısmı yerel yönetimlerce sağlanmaktadır. Belediyeler ise yerel yönetimler içerisinde sosyal hizmet yönünün daha belirgin olduğu kuruluşlar olarak engelli, yaşlı ve kimsesizlere yönelik bir takım hizmetleri sunmakta ve sosyal devlet olmanın gereklerini ilgili yasalar gereği yerine getirmeye çaba göstermektedir. Bu çalışmanın temel amacı, yerel yönetimlerin sosyal hizmet alanındaki işlevlerinin “sosyal belediyecilik” perspektifinden değerlendirilmesi çerçevesinde, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde faaliyet gösteren Aktif Yaşam Merkezi ile Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi (Moral Evi) örneklerinin incelenmesidir. Araştırma, söz konusu merkezlerde sunulan hizmetlerin kapsamı, niteliği ile sosyal belediyecilik anlayışının uygulamadaki görünümünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece, sosyal hizmetlerin yerel yönetimler eliyle sunulmasına ilişkin mevcut uygulamaların güçlendirilmesi ve sosyal politika geliştirme süreçlerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Araştırmada Türkiye’de yer alan 30 büyükşehir belediyesinin resmi web siteleri, sunulan sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde ve engelli ve yaşlı bireylere yönelik sunulan hizmetler bakımından incelenmiş; bunun yanında örnek olarak ise Gaziantep Büyükşehir Belediyesi detaylı biçimde ele alınmıştır. Bunun için araştırmada, içerik analizi ve yerinde gözlem yöntemleri bir arada kullanılarak hem ulusal düzeyde genel bir değerlendirme hem de yerel düzeyde bir analiz gerçekleştirilmiştir. Gaziantep’teki Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi ile Moral Evi doğrudan ziyaret edilerek, yaşlı ve engelli bireylerin sosyal hayata katılımını destekleyici hizmetler analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, sosyal belediyecilik anlayışının yalnızca altyapı hizmetleriyle sınırlı kalmadığını, dezavantajlı gruplara yönelik çok boyutlu, kapsayıcı ve sürdürülebilir hizmetler sunduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediyecilikte iyi uygulama modeli olarak öne çıkmakta, diğer büyükşehir belediyelerine yaygınlaştırılabilecek bütüncül bir hizmet anlayışı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmetler, sosyal belediye işletmeciliği, engelli ve yaşlı politikaları, Türkiye, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, moral evi ve aktif yaşam merkezi.

¹Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, E-posta: esracikmaz@gantep.edu.tr., ORCID: 0000-0002-9576-7161

²Doç. Dr., Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, E-posta: a.arslan@bozok.edu.tr., ORCID: 0000-0002-2355-7544

ÇIKMAZ, E. ARSLAN, A.(2025). Sosyal Hizmetlerin Yerelleşmesi ve Sosyal Belediye İşletmeciliği: Engelli ve Yaşlılara Yönelik Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneğinde Bir Değerlendirme. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25(69), 1142-1169. DOI: 10.21560/spcd. vi.1685971

LOCALIZATION OF SOCIAL SERVICES AND SOCIAL MUNICIPAL MANAGEMENT: AN EVALUATION OF THE GAZİANTEP METROPOLITAN MUNICIPALITY EXAMPLE FOR THE DISABLED AND ELDERLY

Abstract

States have a number of duties, such as maximizing public welfare and ensuring service satisfaction. Some of these duties fall to the central government, while others are performed by local governments. Municipalities, as organizations with a more pronounced social service focus within local governments, provide a range of services for the disabled, the elderly, and the homeless, and strive to fulfill the requirements of a social state in accordance with relevant laws. The primary objective of this study is to examine the Active Living Center and the Alzheimer's Patient and Relatives Meeting Center (Morale House), both operating within the Gaziantep Metropolitan Municipality, within the framework of evaluating the social services functions of local governments from a "social municipality" perspective. The research aims to assess the scope and quality of services provided at these centers, as well as the practical application of the social municipality approach. This study aims to strengthen existing practices in the provision of social services by local governments and contribute to social policy development processes. The study examined the official websites of 30 metropolitan municipalities in Türkiye within the framework of their social municipality approach and the services provided for individuals with disabilities and the elderly. Furthermore, the Gaziantep Metropolitan Municipality was examined in detail as an example. To this end, the study utilized a combination of content analysis and on-site observation to conduct both a general national assessment and a local analysis. The Active Living and Education Center and the Morale House in Gaziantep were visited directly to analyze services that support the participation of elderly and disabled individuals in social life. The research findings reveal that the social municipality approach is not limited to infrastructure services but rather provides multidimensional, inclusive, and sustainable services for disadvantaged groups. Gaziantep Metropolitan Municipality, in particular, stands out as a model of good practice in social municipality, offering a holistic service approach that can be expanded to other metropolitan municipalities.

Key Words: : *Social services, social municipality management, disabled and elderly policies, Türkiye, Gaziantep Metropolitan Municipality, morale house and active living center.*

GİRİŞ

Son günlerde belediyecilik anlayışı klasik tarzda belediyecilik hizmetlerinin dışında modern belediye hizmetlerini de kapsamaktadır. Modern dünyada artık belediyeler sadece altyapı, çevre düzenleme, park hizmeti, istihdam sağlama ve benzeri hizmetler ve görevler yanında sosyal, ekonomik ve kültürel nitelikte hizmetlerde de proaktif (öncelikli) görev almaktadır. Sosyal anlamda dezavantajlı gruplar olarak nitelendirilen yaşlılar, engelliler, kimsesizler ve bakıma muhtaç diğer kesimlere yönelik gelir sağlama, meslek edindirme, sosyal ve aynı yardım gibi genç-yaşlı fark etmeksizin her kesime dokunacak nitelikte katkılar sağlamaktır. Modern belediyecilik anlayışı doğrultusunda, popüler hale gelen yeni yaklaşımlar gündeme gelmektedir. Bu kapsamda, “belediyecilik” kavramı yerine “sosyal belediyecilik”, “toplum belediyeciliği”, “kent belediyeciliği” ve “sürdürülebilir belediyecilik” gibi farklı kavramsallaştırmalar öne çıkmaktadır. Böylece belediyecilik olgusu, bu yeni yönelimlerle özdeşleşmekte ve giderek bu alanlara evrilmektedir (Şahinoğlu, 2014; Berkün 2017).

Engelli ve yaşlı bireyler, fiziksel, zihinsel ve sosyal ihtiyaçları açısından özel düzenlemelere ihtiyaç duyan, toplumun en korunmasız ve sosyal hizmetlere en çok bağımlı olan kesimleridir. Türkiye gibi nüfusu yaşlanma eğilimi gösteren ülkelerde, yaşlı bireylerin bakım, sağlık, sosyal etkinlik ve psikolojik destek gibi ihtiyaçları hızla artmakta; aynı şekilde engelli bireyler için de erişilebilirlik, rehabilitasyon, sosyal katılım ve istihdam gibi alanlarda devlet destekli mekanizmalar hayati önem taşımaktadır. Bu bireylerin sosyal hayata aktif katılımı, yalnızca bireysel refah açısından değil, toplumsal eşitlik ve kapsayıcı kalkınma hedefleri açısından da stratejik bir gerekliliktir. (Kurtkapan, 2024, s. 79-82).

Bu çalışmada, (Mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Yaşlı Destek Programı (YADES) kapsamında desteklenen ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilen Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi (Moral Evi) ele alınmıştır. Moral Evi, 2018 yılında hizmete açılmış olup, bu çalışma kapsamında söz konusu merkeze ilişkin bilgiler sunulmaktadır. Ayrıca, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde, Engelliler ve Sağlık Hizmetleri Daire Başkanlığı’na bağlı olarak faaliyet gösteren “Aktif

Yaşam ve Eğitim Merkezi” de incelenmiştir. Bu amaçla çalışmada, “Moral Evi” nde ve “Aktif Yaşam Merkezi” nde sunulan hizmetlerin kapsamı, nitelikleri ile sosyal belediyeçilik anlayışının uygulamadaki görünümü incelenecek; elde edilen bulgular yürütülen faaliyetler bağlamında tartışılacaktır. Çalışmanın birinci bölümünde sosyal belediyeçilik kavramı, kapsamı ve türleri hakkında bilgi verilecektir. Daha sonraki bölümlerde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Moral Evi’ne ve Aktif Yaşam Merkezi’ne dair gözleme dayalı bir yöntemle elde edilen verilerin açıklanması ve sosyal belediyeçilik açısından değerlendirilmesi yapılacaktır.

SOSYAL BELEDİYEÇİLİK: KURAMSAL TEMELLER VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu kısmında sosyal belediyeçiliğin açıklanması, sosyal belediyeçiliğin temel fonksiyonları ve Türkiye’de sosyal belediyeçilik uygulama örnekleri hakkında kısaca bilgiler verilmektedir.

Sosyal Belediyeçiliğin Tanımı

Sosyal belediyeçilik kavramı, merkezi yönetim tarafından benimsenen sosyal refah devleti anlayışının yerel düzeyde ele alınması ve uygulamadaki yansımasıdır denilebilir. Sosyal refah devleti kapsamında nasıl ki merkezi hükümet, halkının yanında olarak, halkının ihtiyaçlarını görüp gözeterek kimsesiz ve bakıma muhtaç ya da dar gelirli kimselere yönelik birtakım destekler sağlıyorsa, aynı şekilde yerel düzeyde belediyeler ve diğer mahalli idareler de dezavantajlı grupların toplumun diğer kesiminden kendilerini daha farklı hissetmelerine engel olmaya çalışmaktadır. Türkiye’ de sosyal belediyeçilik ile ilgili en çok yararlanılan ve kavram enstrümanı olarak kullanılan genel tanım Yalçın Akdoğan tarafından dile getirilmiş ve ilgili yazarlar tarafından da kabul görmüştür (Ersöz, 2005, s. 134; Ersöz, 2006, s. 768; Şataf ve Mermer, 2017, s. 14).

Akdoğan’a göre sosyal belediyeçilik şu şekilde tanımlanmıştır (Akdoğan, 2002; Mermer ve diğerleri, 2016, s. 1303):

“Sosyal belediyeçilik, yerel yönetime sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve

kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak yerel yönetimlere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir”.

Sosyal belediyecilik kavramı konusunda literatürde her ne kadar tanım ve görüş birliği olmasa da, yukarıda yapılan tanımdan hareketle, devletin sosyal bir devlet olması nedeniyle yerine getirmekle yükümlü olduğu eylemlerin yerel yönetim birimlerince mahalli düzeyde sosyal alanlara dönük bir biçimde entegre edilerek uygulanması olarak tanımlamak da mümkündür. Bu çerçevede, toplumsal yapıdan ve kültürel özelliklerden soyutlanmadan büyükşehirlere yönelik revizyon çalışmalarının başarıya ulaşmasının, etkin bir büyükşehir modeliyle mümkün olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Bulut ve Bimay, 2024, s.81-83). Ayrıca, mahalli idarelerin ekseriyetle toplumun dezavantajlı ve yardıma muhtaç kesimlerine ve sosyal adaleti güçlendirmeye yönelik faaliyetlerinin, çoğunlukla sosyal belediyecilik anlayışı ile eşdeğer nitelikte bir anlam taşıdığı ifade edilebilir (Sevinç, 2015).

Sosyal Belediyeciliğin Ana İşlevleri ve Türkiye’de Gelişimi

1982 Anayasası’nın 2. Maddesinde Türkiye Cumhuriyeti’nin nitelikleri sayılırken devletin sosyal bir hukuk devleti olduğu ilkesine yer verilmiştir. Buradan anlaşılabacağı gibi aslında sosyal belediyecilik, sosyal devlet ilkesinin mahalli idarelerdeki bütünleyicisi olarak sayılmaktadır. Özellikle Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne uyum süreci kapsamında bu kavramın yerel yönetimlerde öneminin daha da fazlaştığı görülmüş ve Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın sosyal refaha atıfta bulunan kısmının evrensel olarak kabul gördüğü ve iktisadi ve sosyal refaha dayalı büyümeyi hedefleyen üye ülkelerin yerel düzeyde yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Yine aynı şartnamede yerel yönetimlere kendi öz gelirleri ile orantılı olarak harcama ve sorumluluk yüklenmesi gerektiği belirtilmiştir (Pekşen, 2014, s. 34-35; Toprak ve Şataf, 2017, s. 65).

Sosyal belediyeciliğin ana işlevlerini dört başlık altında sıralamak mümkündür. Bunlar:

- Dezavantajlı bireyleri topluma kazandırma toplumsal denetim ve rehabilite görevini yerine getirme
- İhtiyaç sahibi bireylere yönelik yardım sağlama ve gözetme, koruma
- Dezavantajlı gruplara yönelik rehberlik ve yön gösterme ile toplumla kaynaştırma
- Dar gelirli ve muhtaç kesimlere yönelik bina, ekipman, araç-gereç ve yatırım imkanları sağlama (Koçak ve Kavi, 2014, Toprak ve Şataf, 2017, s. 66).

Türkiye’ de belediyelerin toplumsal görevleri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 13.Maddesi, 14. Maddesi’nin a bendi, 75 ve 77. Maddeleri ile 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun 7. Maddesi’nde yer almaktadır. Ayrıca, 2006 yılında çıkarılan “Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği” içinde de engellilere yönelik bir takım görevler verilmiştir. Yukarıda bahsedilen ilgili kanun maddeleri ve yasal mevzuatlar genel olarak değerlendirildiğinde belediyeler sosyal sorumluluk adına şu gibi görevler vermektedir (Pekşen, 2014, s. 34-35; Toprak ve Şataf, 2017, s. 65):

- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizlere yardımlarda bulunulması,
- Belediye sınırları içinde yaşayan her kesimin ayrımcılık yapılmadan belediye karar ve hizmetleri konusundaki kararlarına katılımlarının sağlanması, bu konularda bilgilendirilmesi ve belediye yatırımlarından öncelikli faydalandırılması,
- Çocuk, kadın ve yaşlılar için korunma ve sığınma evleri açılması,
- Gençler ve çocukların yararlanacağı sosyal ve kültürel yönden kendilerini geliştirebilecekleri tesisler kurmak ve bunların işletilmesi,
- Toplumun her kesimine yönelik becerilerini geliştirebilecek, mesleki nitelikli sosyal tesisler açılmasının sağlanması,
- Engelli ve yaşlılara yönelik rehabilitasyon ve moral evleri açmaktır.

Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik: Uygulamalar ve Sosyal Hizmet Metodolojisi

Çalışmanın bu kısmında öncelikle sosyal hizmet metodolojisi üzerinde durularak, Türkiye’de Sosyal belediyecilik uygulamaları hakkında özet bilgi sunulmaktadır.

1.Sosyal Hizmet Metodolojisi

Sosyal yardımlar, bireylerin kendi imkânlarıyla yaşamlarını sürdüremedikleri durumlarda, temel ihtiyaçlarını karşılamaları amacıyla devlet tarafından sağlanan karşılıksız desteklerdir. Genellikle vergilerle finanse edilen bu yardımlar, gelir elde etme gücü sınırlı veya olmayan kişilere ayni ya da nakdi biçimlerde yapılır. Sosyal yardımların temel hedefi, yoksulluğu hafifletmek ve toplumsal dışlanmayı önlemektir (Uşan, 2009, s.57; Buluş, 2022, s.842-845). Bu doğrultuda, sosyal yardımların etkinliği yalnızca hizmetin içeriğiyle değil, aynı zamanda bu hizmetleri finanse eden kamu kaynaklarının yönetimiyle de yakından ilişkilidir. Belediyelerde kamu harcamaları ve buna bağlı olarak yapılan finansal raporların doğru ve eksiksiz bir biçimde kamuoyu ile paylaşılması, kamunun sosyal ve kültürel politikalarının daha etkili biçimde uygulanmasına ve kaynakların etkin ile verimli kullanılıp kullanılmadığının denetiminin sağlanması açısından önem taşımaktadır (Özdemir ve Arslan, 2025, s.97).

Sosyal hizmetler ise, bireylerin fiziksel, psikolojik veya ekonomik nedenlerle topluma uyum sağlamada yaşadığı güçlükleri azaltmayı amaçlayan faaliyetler bütünüdür. Bu hizmetler, sadece maddi destek sağlamakla kalmayıp, kişilerin yeniden üretken hale gelmesine ve sosyal yaşama katılımına yardımcı olur. Sosyal hizmetler; bakım, rehabilitasyon, eğitim ve danışmanlık gibi uygulamaları kapsar (Tuncay vd., 2021,s.832; Buluş, 2022, s.842-845).

Sosyal yardım ve hizmetler, çocuklar, yaşlılar, engelliler, kadınlar, göçmenler ve yoksullar gibi dezavantajlı grupları hedef alır. Devlet bu faaliyetleri mali gücü oranında yürütmekle birlikte, özel ve gönüllü kuruluşlar da sürece katkı sağlar. Her iki mekanizma da sosyal adaletin ve gelir dağılımında denge sağlanmasının önemli araçlarıdır (Arıcı, 2015, s.23; Buluş, 2022, s.842-845).

Sosyal yardımlar daha çok ekonomik destek sağlarken, sosyal hizmetler bireylerin psikolojik, eğitsel ve toplumsal ihtiyaçlarına yönelir. Ancak uygulamada iki kavram çoğu zaman iç içe geçer. Devletin sunduğu bu hizmetler, insan onuruna yaraşır yaşam koşullarını koruma ve sosyal bütünleşmeyi sağlama işlevi görür (Tuncay vd., 2021,s.851-852; Buluş, 2022, s.842-845).

2.Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Türkiye’de sosyal belediyecilik ile ilgili uygulanan hizmetleri ise şu şekilde sıralamak mümkündür (Akdoğan, 2006, s. 45; Aygen, 2014, s. 174-175):

- Yaşlılara yönelik huzur ve moral evleri,
- Öksüz ve yetimlere yönelik çocuk yuvaları ve kreşleri,
- Dar gelirli ailelere ve ihtiyaç sahibi kişilere yönelik aşevleri,
- Mesleki ve beceri edindirme kursları,
- Engelsiz yaşam merkezleri,
- İş kuracak kadın ve gençlere yönelik meslek edindirme kursları,
- Kültür, sanat ve spor servisleri gibidir.

Sosyal hizmetler, engelliler, yaşlılar, dul ve yetimler dar gelirli, öğrenciler ve benzeri gruplara yönelik yapılan hizmetlerdir. Sosyal belediyecilik uygulamasını kolaylaştırmak ve gerekli finansmanı sağlamak amacıyla özellikle sosyal hizmetlere yönelik harcamalarının merkezi ve yerel düzeyde ağırlıklı olarak kullanılması gerekmektedir. Eğer amaç yerel düzeyde gelir dağılımında adaleti sağlamak ise bu görev merkezi yönetim tarafından yürütülürken, sosyal hizmet ağırlıklı gidiliyorsa da belediyeler eliyle hizmetin yürütülmesi daha doğru olmaktadır (Buluş, 2022, s.842-844; Güneş ve Arslan, 2021, s. 230-245).

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemiyle ele alınmıştır. Araştırma deseni olarak içerik analizi ve yerinde gözlem yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ilk olarak sosyal belediyecilik çerçevesinde büyükşehir belediyeleri ele alınmıştır.

Türkiye genelinde faaliyet gösteren 30 büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin resmi web siteleri, hem genel sosyal belediyecilik anlayışları kapsamında hem de engelli ve yaşlı bireylere yönelik hizmetleri kapsamında içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada ikinci olarak ise yerel düzeydeki uygulamaların daha yakından analiz edilmesi için yerinde gözlem gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, sosyal belediyecilik kapsamında özellikle de engelli ve yaşlı bireylere yönelik sunduğu kapsamlı hizmetlerle ön plana çıkan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ele alınmıştır (Güler ve Çakı, 2021, s.100; Gaziantep Belediyesi, 2025). Bu kapsamda, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak hizmet sunan merkezlerden Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi ve Moral Evi olmak üzere iki merkez doğrudan ziyaret edilerek değerlendirilmiştir. Gözlemler sırasında elde edilen bulgular; web sitesi görselleri, tanıtım materyalleri ve hizmet kapsamına ilişkin açıklayıcı içeriklerle desteklenmiştir. İncelenen büyükşehir belediyelerinin web sitelerinden elde edilen verilere göre bilgiler sunulmuştur. Tablo 1'de Türkiye'deki 30 Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait sosyal hizmet merkezleri gösterilmektedir.

Tablo 1. Türkiye'deki 30 Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne Ait Sosyal Hizmet Merkezleri

Belediyeler
Adana Büyükşehir Belediyesi
Ankara Büyükşehir Belediyesi
Antalya Büyükşehir Belediyesi
Aydın Büyükşehir Belediyesi
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
Bursa Büyükşehir Belediyesi
Denizli Büyükşehir Belediyesi
Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
Erzurum Büyükşehir Belediyesi
Eskişehir Büyükşehir Belediyesi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi -Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi -Moral Evi
Hatay Büyükşehir Belediyesi
İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İzmir Büyükşehir Belediyesi
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
Konya Büyükşehir Belediyesi
Malatya Büyükşehir Belediyesi
Manisa Büyükşehir Belediyesi
Mardin Büyükşehir Belediyesi
Mersin Büyükşehir Belediyesi
Muğla Büyükşehir Belediyesi
Ordu Büyükşehir Belediyesi
Sakarya Büyükşehir Belediyesi
Samsun Büyükşehir Belediyesi
Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi
Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Van Büyükşehir Belediyesi

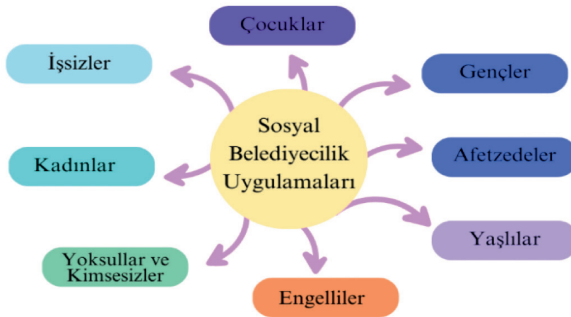
Kaynak: Veriler, Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesi ile Gaziantep Büyükşehir Belediye’sinin resmi web sitelerinden elde edilmiş olup; yazarlar tarafından tablo haline getirilmiştir.

Araştırma, hem yerel düzeyde tüm büyükşehir belediyelerini inceleyen bir analiz sunmayı hem de yerel bir uygulama örneği olan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi üzerinden derinlemesine değerlendirme yapmayı hedeflemektedir. Araştırmanın veri toplama süreci, Ocak 2024- Mart 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, tematik tablolar hâlinde sınıflandırılarak bulgular kısmında sunulmuştur. Bu tablolar, belediyelerin sunduğu sosyal hizmetleri ortaya koymaktadır.

BULGULAR

Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Türkiye’ de sosyal belediyecilik anlayışı, klasik altyapı ve hizmet sunumunun ötesine geçerek toplumun dezavantajlı kesimlerine yönelik sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesini içeren çok yönlü bir yerel yönetim yaklaşımı olarak bilinmektedir. Bu kapsamlı yaklaşım, toplumun maddi, sosyal ve psikolojik açıdan desteklenmesini hedeflemektedir (Toprak ve Şataf, 2017, s. 66). Verilen bu hizmetlerin kapsamı; belediyenin büyüklüğü, insan kaynağı niteliği, ekonomik olanakları ile bulunduğu bölgenin sosyal ve kültürel düzeyine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Genel olarak bu hizmetlerden yararlandırılan gruplar aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir (Grafik 1) (Yıldırım ve Göktürk, 2008, s. 250; Çiçek, 2012, s. 104; Pekşen, 2014, s. 34):



Şekil 1. Türkiye’ de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

Kaynak: Şekildeki veriler resmi web sitelerinden alınarak, yazarlar tarafından şekil haline getirilmiştir

Şekil 1, sosyal belediyecilik uygulamalarının yalnızca genel halkı değil, toplumun farklı ve kırılgan kesimlerini doğrudan hedef aldığını göstermektedir. Bu uygulamalar; çocuklar, gençler, yaşlılar, kadınlar, engelliler, işsizler, yoksullar ve kimsesizler gibi dezavantajlı grupların yanı sıra afet mağdurları gibi geçici olarak korunmasız hale gelen bireylere de yöneliktir.

Bu kapsamda, Türkiye’ de büyükşehir belediyeleri sosyal belediyecilik anlayışı doğrultusunda söz konusu hedef gruplarına yönelik çeşitli hizmetler

sunmaktadır. Aşağıda yer alan tabloda (Tablo 2), 30 büyükşehir belediyelerinin sunduğu sosyal hizmetlerin örnekleri gösterilmektedir.

Tablo 2. Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinde Sosyal Belediyecilik Uygulama Örnekleri

Belediyeler	Sosyal Yardım/ Kart	Ucuz Gıda/ Alışveriş	Evde Bakım	Eğitim Desteği	Kadın ve Aile Hizmetleri
Adana	Var	Halk Ekmek	Var	Öğrenci destekleri	Kadın Danışma Merkezi Aile Destek Merkezi
Ankara	Var	Başkent Market Halk Ekmek	Var	Öğrenci ev desteği Kurs	Kadın Danışma Merkezi, Sığınma Evi
Antalya	Var	Halk Et Halk Ekmek	Var	ATASEM, Burs	Kadın Danışma Merkezi, Sığınma Evi
Aydın	Var	Halk Ekmek	Var	Öğrenci destekleri, Kurs	Kadın ve aile hizmetleri, Sığınma Evi
Balıkesir	Var	Kent Lokantası Halk Ekmek	Var	Sınav ücreti, Öğrenci destekleri	Aile Destek Eğitim Merkezi, Kadınlara Yönelik Sosyal Tesis
Bursa	Var	Halk Ekmek	Var	Eğitim bursları Kurs	Kadın Danışma Merkezi Aile Hizmetleri, Sığınma Evi
Denizli	Var	Kent Market Halk Ekmek Halk Et	Var	Öğrenci destekleri, Burs, Kurs	Kadın ve Aile Hizmetleri, Aile Taksi
Diyarbakır	Var	Halk Lokantası	Var	Öğrenci destekleri, Yurt ve konaklama desteği	Kadın ve Aile Hizmetleri, Kadın Yaşam Merkezi
Erzurum	Var	Halk Ekmek Halk Pazarı	Var	Öğrenci destekleri	Kadın ve Aile Hizmetleri
Eskişehir	Var	Halk Ekmek	Var	ESMEK Kreşler	Eşitlik Birimi, Kadın Danışma Merkezi

Gaziantep	Var	Toptancı Hal Halk Ekmek	Var	GASMEK, Eğitim bursu	Kadın Koordinasyon Merkezi, Sığınma Evi
Hatay					Kadın Danışma Merkezi
İstanbul	Var	Halk Ekmek Kent Lokantası	Var	Kreşler Burs	Mor Haritam, Kadın Danışma Merkezi, Sığınma Evi
İzmir	Var	Halkın Bakkalı İzmar	Var	İZELMAN Kreş, burs	Sığınma Evi, Kadın Danışma Merkezi
Kahramanmaraş	Var	Halk Ekmek	Var	Öğrenci destekleri	Aile Destek Merkezi
Kayseri	Var	Kent Ekmek	Var	Eğitim destekleri	Aile Destek Merkezi
Kocaeli	Var	Halk Ekmek	Var	Eğitim destekleri, bilgi evleri, akademi lise - üniversite	Aile Destek Merkezi, Sığınma Evi
Konya	Var	Halk Ekmek	Var	KOMEK Kursları	Aile Destek Merkezi
Malatya	Var	Malatya Sofrası Halk Ekmek	Var	Semt Konakları, eğitim destekleri	Aile Danışma ve Destek Merkezi
Manisa	Var	Kent Lokantası Halk Mandıra	Var	Öğrenci destekleri, MABEM kursları	Aile Destek Merkezi
Mardin	Var	Halk Lokantası Halk Ekmek	Var	Öğrenci destekleri	Aile Destek Merkezi
Mersin	Var	Mahalle Mutfakları	Var	Eğitim destekleri	Kadın Danışma Merkezi, Sığınma Evi
Muğla	Var		Var	Eğitim destekleri	Kadın Danışma Merkezi
Ordu	Var	Sosyal Market	Var	Eğitim destekleri, kurs	Aile Destek Merkezi

Sakarya	Var	Sosyal Market	Var	SAMEK kurslar, eğitim destekleri	Kadın Danışma Merkezi
Samsun	Var	Halk Lokantası	Var	Öğrenci destekleri	Aile Destek Merkezi
Tekirdağ	Var	Kent Lokantası	Var	Eğitim destekleri, burs	Kadın Danışma Merkezi, Sığınma Evi
Trabzon	Var	Tramar	Var	Eğitim destekleri, kurslar	Kadın Danışma Merkezi
Şanlıurfa	Var	Halk Ekmek Hamarat Eller Tesisleri	Var	Öğrenci destekleri	Kadın Danışma Merkezi
Van	Var		Var	Burs, Kurs	Kadın Yaşam Merkezi

Kaynak: Tablodaki veriler resmi web sitelerinden alınarak, yazarlar tarafından tablo haline getirilmiştir

Tablo 2, Türkiye'deki bazı büyükşehir belediyelerinde uygulanan sosyal belediyeçilik hizmetlerinin karşılaştırmalı bir tablosunu içermektedir. Veriler kamuya açık kaynaklardan derlenmiş olup zaman içinde güncellenebilir. Tabloya göre, söz konusu belediyelerin sosyal yardım, ucuz gıda temini ve evde bakım hizmetleri, sosyal kartlar, aile hizmetleri, eğitim ve kreş destekleri gibi temel sosyal destek alanlarında benzer uygulamalar yürütmektedir.

Türkiye' de büyükşehir belediyelerinin sosyal belediyeçilik uygulamaları, araştırma kapsamında ele alınan yaşlı ve engelli gruplara yönelik olarak çeşitli hizmetler içermektedir. Aşağıda yer alan tablo (Tablo 3), büyükşehir belediyelerinin web siteleri incelenerek yaşlı ve engelli gruplara yönelik sunduğu sosyal hizmetlerin örnekleriyle oluşturulmuştur.

Tablo 3. Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin Yaşlı ve Engellilere Yönelik Sunduğu Hizmet Örnekleri

Şehir	Evde Bakım/ Sağlık	Ulaşım	Sosyal Etkinlik	Gündüzlü Yatılı Bakım	Sağlık/ Rehabilitasyon	Eğitim/ Meslek	Psikolojik/ Hukuki Destek
Adana	Var	Var	Var		Var	Var	Var
Ankara	Var	Var	Var	Var	Var	Kısmen	Var

Antalya	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Aydın	Var	Kısmen	Kısmen	Var	Var	Yok	Kısmen
Balıkesir			Var				Var
Bursa	Var	Var	Var	Var	Var	Kısmen	Kısmen
Denizli	Var						
Diyarbakır	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Erzurum	Var	Var	Var		Var	Var	Kısmen
Eskişehir	Kısmen	Var	Var	Var	Kısmen	Var	Var
Gaziantep	Var	Var	Var	Kısmen	Var	Kısmen	Var
Hatay	Var	Var	Var	Kısmen	Kısmen	Var	Kısmen
İstanbul	Var	Var	Var	Kısmen	Var	Var	Var
İzmir	Var	Var	Var	Var	Var	Kısmen	Var
Kahramanmaraş	Kısmen	Kısmen	Dinlenme salonu	Yok	Kısmen	Yok	Kısmen
Kayseri	Kısmen	Kısmen	Var	Var	Kısmen	Kısmen	Yok
Kocaeli	Kısmen	Var	Var	Var	Kısmen	Kısmen	Kısmen
Konya	Var	Kısmen	Var	Var	Kısmen	Kısmen	Kısmen
Malatya	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Manisa	Kısmen	Kısmen	Kısmen	Var	Kısmen	Yok	Yok
Mardin	Kısmen	Yok	Yok	Kurumsal Daire	Kısmen	Yok	Kısmen
Mersin	Var	Var	Var	Var	Var	Kısmen	Var
Muğla	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Ordu	Var	Kısmen	Kısmen	Yok	Var	Yok	Var
Sakarya	Kısmen	Var	Var	Yok	Kısmen	Var	Kısmen
Samsun	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Tekirdağ	Var	Kısmen	Kısmen	Var	Kısmen	Yok	Yok
Trabzon	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Şanlıurfa	Kısmen	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Van	Kısmen	Yok	Yok	Kurumsal Daire	Kısmen	Yok	Kısmen

Kaynak: Tablodaki veriler resmi web sitelerinden alınarak, yazarlar tarafından tablo haline getirilmiştir.

*Var: Belediyenin aktif olarak sunduğu, sistematik hizmet.

*Kısmen: Belirli bölgelerde ya da dönemsel olarak sunuluyor.

*Yok: Belirgin bir kayıt ya da düzenli hizmet bulunmuyor.

*Kurumsal Daire: Özel olarak kurulmuş “Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Daire Başkanlığı” mevcut.

Tablo 3, her bir şehirde yaşlı ve engellilere yönelik hangi hizmetlerin verildiğini özetlemektedir. Tabloya göre, Türkiye’deki büyükşehir belediyeleri incelendiğinde, yaşlı ve engellilere yönelik hizmetlerde çeşitlilik ve derinlik bakımından belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Birçok büyükşehir belediyesi temel hizmet alanlarında (özellikle evde bakım, ulaşım, ve sosyal etkinlikler) belirli bir düzeyde faaliyet göstermektedir. Ancak bu hizmetlerin kapsamı, sürekliliği ve bütüncül sosyal hizmet anlayışı açısından önemli farklılıklar mevcuttur. Özellikle gündüzlü veya yatılı bakım hizmeti, belediyeler arasında en sınırlı düzeyde sunulan alanlardan biridir. Pek çok belediyede bu hizmet ya “kısmen” bulunmaktadır ya da hiç bulunmamaktadır. Bu durum, yaşlı ve engelli bireylerin uzun süreli bakım gereksinimlerinin yerel yönetimler tarafından tam anlamıyla karşılanamadığını göstermektedir. Buna karşılık, sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerinin büyükşehir belediyelerinin önemli bir kısmında yer aldığı, eğitim, mesleki gelişim ile psikolojik ve hukuki destek hizmetlerinin ise daha sınırlı ölçekte uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu tablo, Türkiye genelinde belediyecilik faaliyetlerinin daha çok fiziksel ihtiyaçlara (bakım, ulaşım, sağlık) odaklandığını; sosyal, psikolojik ve mesleki yönlerinin ise ikincil planda kaldığını göstermektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, bu genel tablo içerisinde öne çıkan örneklerden biridir. Belediyenin evde bakım, ulaşım, sosyal etkinlik ve sağlık/rehabilitasyon hizmetlerini aktif biçimde yürüttüğü; ayrıca gündüzlü bakım ve eğitim/mesleki destek alanlarında da “kısmen” de olsa uygulamalara sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında psikolojik ve hukuki destek hizmetlerinin sunuluyor olması, belediyenin sosyal belediyecilik anlayışını yalnızca fiziksel hizmetlerle sınırlamadığını, bireylerin sosyal refahını ve moral desteğini de önemseyen bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Bu yönüyle Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, yaşlı ve engellilere yönelik hizmetlerde Türkiye ortalamasının üzerinde bir çeşitlilik ve kapsayıcılığa ulaşmış durumdadır. Ancak yine de belediyenin “kısmen” sunduğu alanlarda (özellikle gündüzlü bakım ve mesleki eğitim hizmetlerinde) kapasitenin artırılması, hizmetlerin daha kurumsal bir yapıya kavuşturulması ve erişilebilirliğin genişletilmesi gerektiği söylenebilir.

Genel olarak tablo, Türkiye’ deki büyükşehir belediyelerinin sosyal hizmet uygulamalarında standartlaşmanın henüz tam olarak sağlanmadığını, her belediyenin kendi imkân ve öncelikleri doğrultusunda hizmet sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, sosyal belediyeciliğin yerleşmesi açısından önemli bir gelişme olmakla birlikte, bütüncül, sürdürülebilir ve eşitlikçi bir sosyal hizmet modeline duyulan gereksinimi de açık biçimde göstermektedir.

Türkiye’ de büyükşehir belediyeleri, yaşlı ve engelli bireylerin sosyal hayata aktif katılımını sağlamak amacıyla çeşitli merkezler kurmuştur. Bu merkezler arasında “Aktif Yaşam Merkezleri” ve Alzheimer hasta ve hasta yakınları buluşma merkezi olarak ifade edilen “Moral Evleri”, bireylerin sosyal, fiziksel ve psikolojik yönden desteklenmesini sağlayan önemli hizmetler arasında yer almaktadır. Bazı büyükşehir belediyelerinde yer alan söz konusu merkezlerin hedef grupları ve sunmuş oldukları hizmetler aşağıdaki tablo 4’de özetlenmektedir.

Tablo 4. Türkiye’de Bazı Büyükşehir Belediyelerinin Yaşlı ve Engelli Bireylere Yönelik Sunduğu Aktif Yaşam ve Moral Evleri Örnekleri

Şehir		Hedef Gruplar	Hizmetler
Adana	Aktif Yaşam Merkezi	Alzheimer hastaları ve hasta yakınları, yaşlı bireyler	Sosyal etkinlikler, fiziksel ve zihinsel gelişime yönelik aktiviteler
Ankara	Moral Evi	Erken ve orta dönem Alzheimer ile demans hastalarının ve yakınları	Psikomotor Aktiviteler, sanat aktiviteleri, bedensel egzersizler, zihinsel aktiviteler, anı ve paylaşım saati aktiviteleri, müzik aktivitesi
Antalya	Aktif Yaşam Merkezi	65 yaş üstü bireyler	Sanat ve sosyal etkinliklerin, spor, fizik tedavi
Aydın	Yaşlı Yaşam Merkezi	Alzheimer \ Demans hastası	Sosyal etkinlikler, fiziksel ve zihinsel gelişime yönelik aktiviteler
Balıkesir	Moral Evi	Alzheimer hastaları ve hasta yakınları	Sosyal etkinlikler, fiziksel ve zihinsel gelişime yönelik aktiviteler

Bursa	Aktif Yaşam Merkezi	İkinci bahar yaşam köyü, 60 yaş ve üzeri	İdari servis hizmetleri, bakım ve temizlik servisi hizmetleri, mutfak servisi hizmetleri
Denizli	Aktif Yaşam Merkezi	Alzheimer hastaları ve hasta yakınları	Sosyal etkinlikler, fiziksel ve zihinsel gelişime yönelik aktiviteler
Diyarbakır	Aktif Yaşam Merkezi	Engelli bireyler	Sosyal etkinlikler, fiziksel ve zihinsel gelişime yönelik aktiviteler
Gaziantep	Moral Evi	Alzheimer hastaları ve hasta yakınları	Rehabilitasyon, fizyoterapi, hobi bahçesi, uyku odası, müzik ve el sanatları odası
	Aktif Yaşam Merkezi	65 yaş ve üzeri	Kişisel bakım, Sosyo-kültürel hizmetler, eğitici aktiviteler
İzmir	Aktif Yaşam Merkezi	55 yaş ve üzeri	Sosyal ve fiziksel aktiviteler
Kocaeli	Aktif Yaşam Merkezi	65 yaş üstü bireyler	Sosyal ve sportif aktiviteler, psikolojik destekler, sağlık takip programı, hobi bahçeleri ve tecrübe aktarım atölyeleri
Konya	Aktif Yaşam Merkezi	Alzheimer hastaları	Sosyal ve fiziksel aktiviteler

Kaynak: Tablodaki veriler resmi web sitelerinden alınarak, yazarlar tarafından tablo haline getirilmiştir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Yaşlı ve Engelli Bireylere Yönelik Hizmetleri

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, sosyal belediyecilik anlayışı çerçevesinde yaşlı ve engelli bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik çok boyutlu hizmetler sunmaktadır. Tablo 5'te, bu bireylere yönelik sunulan temel hizmet alanları özetlenmiştir.

Tablo 5. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nde Yaşlı ve Engelli Bireylere Yönelik Hizmetler

Hizmetler	Açıklama
Evde Bakım ve Temizlik Hizmetleri	“Evim Dünyalara Bedel” Projesi kapsamında yaşlı ve engelli bireylerin evleri düzenli olarak temizlenmekte, kişisel bakım ihtiyaçları karşılanmaktadır. Özellikle bayram öncesi temizlik ve hijyen hizmetleri yoğunlaştırılmaktadır.
Medikal ve Teknik Destek	İhtiyaç sahibi bireylere tekerlekli sandalye, yürüteç, hasta yatağı gibi medikal cihazlar ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Evde bakım desteği kapsamında gerekli tıbbi malzemeler düzenli olarak temin edilmektedir.
Ulaşım Hizmetleri	Engelli bireyler için özel donanımlı araçlarla ücretsiz ulaşım hizmeti sunulmakta; kamu kurumlarına, hastanelere ve sosyal etkinliklere erişim kolaylaştırılmaktadır.
Sosyal ve Kültürel Etkinlikler	Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi’nde yaşlı ve engelli bireyler için tiyatro, el sanatları, müzik gibi sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenerek sosyal yaşama katılımları teşvik edilmektedir.
Psikolojik ve Hukuki Danışmanlık	Engelli bireyler ve ailelerine psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulmakta; ayrıca sosyal haklar ve resmi işlemlerle ilgili hukuki destek sağlanmaktadır.
Aile Destekleri ve Atölyeler	Engelli bireylerin ailelerine yönelik atölye çalışmaları, psikolojik destekler ve eğitimler düzenlenmektedir. Anne ve çocuk atölyeleri ile ailelerin sosyal yaşama dahil olması sağlanmaktadır.

Kaynak: Tablodaki veriler resmi web sitelerinden alınarak, yazarlar tarafından tablo haline getirilmiştir.

Tablo 5, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin yaşlı ve engelli bireylere yönelik gerçekleştirdiği sosyal belediyecilik uygulamalarını detaylandırmaktadır. Bu hizmetler, sadece bireylerin fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal hayata katılımlarını artırmaya yöneliktir.

“Evim Dünyalara Bedel” projesi kapsamında sunulan evde bakım ve temizlik hizmetleri, bireylerin bağımsız yaşayabilmelerini destekleyici nitelik taşımaktadır. Medikal ve teknik destek hizmetleri ile belediye, bireylerin hareket kabiliyetini ve yaşam kalitesini artıracak uygulama ilkelerini

benimsemiştir. Ulaşım hizmetleri ile, engelli ve yaşlı bireylerin mekânsal eşitsizliklerin giderilmesine katkı sağlanmaktadır. Sosyal ve kültürel etkinlikler sayesinde yaşlı ve engelli bireylerin toplumla bağlarını güçlendirmek ve sosyal dışlanmanın önüne geçebilmek hedeflenmektedir. Psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri ile bireylerin ruhsal iyilik hâlleri desteklenmektedir. Son olarak, aile destekleri ve atölye çalışmaları ise yalnızca bireyi değil, bakım veren aile üyelerini de kapsamakta ve sosyal yaşama katılımı teşvik etmektedir. Özetle, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin yaşlı ve engelli bireyler için sunmuş olduğu hizmetler; bireylerin topluma aktif katılımını hedefleyen, hak temelli ve bütüncül bir sosyal belediyeçilik anlayışını yansıtmaktadır.

1. Gaziantep Moral Evi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 14 Mayıs 2018 tarihinde (Mülga) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Yaşlı Destek Programı (YADES) kapsamında hayata geçirilen Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınları Buluşma Merkezi "Moral Evi" adıyla, hizmet sunmaya başlamıştır (Görsel 1). Alzheimer hastaların ve yakınlarının keyifli vakit geçirebilmeleri için hazırlanmış olan bu merkezin amacı; hastalığa yakalanmış kişileri hayata bağlamak, zamanlarının kaliteli geçmesini sağlamak, gerçekleştirilen zihinsel aktivitelerle hastalığın ilerlemesini yavaşlatmak olarak açıklanmaktadır. Görseller resmi web sitelerinden alınmıştır.



Görsel 1. Gaziantep Moral Evi

Özel bir bakım gerektiren Alzheimer hastalığı olan bireylerle iletişime geçmek ve anlamak için ayrı bir eğitim ve bilgi gerekmektedir. Bu doğrultuda onların ihtiyaç duydukları alanlar belirlenerek, gerekli çalışmalar uygulanır. Moral Evi'nde Alzheimer hastalarının kişisel bakımları yapılır (Görsel 2), beslenme ihtiyaçları karşılanır (Görsel 6). Bunun yanında iş uğraşı çalışmaları



Görsel 2. Kişisel Bakım



Görsel 3. Müzik Dinletisi



Görsel 4. Zekâ Oyunlar



Görsel 5. Fizik Tedavi



Görsel 6. Beslenme



Görsel 7. İş Uğraşı

gerçekleştirilir (Görsel 7), fizik tedavi desteği sağlanır (Görsel 5), müzik dinletileri (Görsel 3) ve zekâ oyunları etkinlikleri (Görsel 4) yapılır.

Bu kapsamlı hizmetler sayesinde Moral Evi, Alzheimer hastalarının yaşam kalitesini artırmayı ve hasta yakınlarına destek olmayı amaçlayan örnek bir sosyal belediyecilik uygulaması olarak öne çıkmaktadır.

2. Gaziantep Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi

Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi (Görsel 8), ailesiyle birlikte ikamet eden veya yalnız yaşayan yaşlı bireylerin boş vakitlerini verimli şekilde değerlendirmelerine olanak tanıyan, yaşam kalitelerini artırmayı hedefleyen çok yönlü bir hizmet birimidir. Merkezin var oluş amacı; yaşlı bireylerin sosyal ve psikolojik destek ihtiyaçlarına yanıt vermek, sağlıkla ilgili gereksinimlerini

karşlamak, günlük yaşam faaliyetlerine destek olunmak ve etkinlik aracılığıyla sosyal ilişkileri geliştirilmek şeklinde açıklanmaktadır (Gaziantep Büyükşehir



Belediyesi, 2025).

Görsel 8. Gaziantep Aktif Yaşam Merkezi

Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi'nde kişisel bakım hizmetleri, psikolog ve sosyolog hizmetlerinin yanı sıra el sanatları kursu (Görsel 9), fizyoterapist eşliğinde sağlıklı yaşam eğitimi ve zihinsel oyunları (Görsel 10) içeren eğitici ve öğretici hizmetler sunulmaktadır.



Görsel 9. El Sanatları



Görsel 10. Zihinsel Oyunlar

Aşağıda yer alan kelime bulutu (Şekil 2), yaşlı ve engelli bireylere yönelik sunulan hizmet alanlarını, sıklıklarına göre görselleştirmektedir. Dolayısıyla kelime bulutu ile Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak hizmet sunan Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi ve Moral Evi tarafından sunulan hizmet başlıkları gösterilmektedir.

Belediyenin “Moral Evi” ve “Aktif Yaşam Merkezi” uygulamaları, rehabilitasyon, fizyoterapi, hobi, kişisel bakım ve psikolojik destek gibi çok boyutlu hizmetleriyle öne çıkmaktadır. Bu uygulamalar, yalnızca bakım temelli değil; bireylerin toplumsal yaşama katılımını ve güçlenmesini esas alan bir model sunmakta, yerel düzeyde sosyal politikanın sahadaki etkisini somut biçimde ortaya koymaktadır. Gaziantep’in bu yaklaşımı, sınırlı sayıda belediyede görülen bütüncül hizmet alanlarının yaygınlaştırılması açısından önemlidir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’ de sosyal belediyecilik uygulamaları, devletin sosyal politika alanında attığı kararlı adımlar ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile yerel yönetimler arasında geliştirilen plan ve proje iş birlikleri sayesinde güçlü bir ivme kazanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin -özellikle ‘Engelsiz Kent’ vizyonu doğrultusunda- sosyal belediyecilik alanında örnek bir model oluşturduğunu göstermekte ve desteklemektedir. Devletimizin sosyal adaleti tesis etme yönündeki güçlü iradesi ile gerek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın destekleyici sosyal politika vizyonu, gerekse yerel yönetimlerin bu vizyonu uygulamaya yansıtmadaki başarısı, Türkiye’nin sosyal devlet anlayışını daha da güçlendirmektedir. Bu durum, sosyal politikaların sahadaki etkisinin somut bir göstergesi ve bilimsel olarak da desteklenen bir kanıt niteliğindedir. Dolayısıyla sosyal politikaların ve hizmetlerin yerelleşmesi, sosyal belediye işletmeciliği anlayışının daha etkin ve verimli bir şekilde uygulanmasına katkı sağlamakta, yerel düzeydeki ihtiyaçlara daha duyarlı ve hızlı çözümler üretilmesini mümkün kılmaktadır.

Bu çalışmanın bulgularına dayanarak sosyal belediyecilik hizmetlerinin daha etkin ve kapsayıcı hale gelmesi için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Yaşlı ve engelli bireylere yönelik hizmetlerin her büyükşehirde belirli standartlar çerçevesinde planlanması, erişilebilirlik ve hizmet kalitesi açısından önemlidir.
- Belediyelerin sosyal hizmet alanında uzmanlaşmış insan kaynağını güçlendirmesi ve hizmetleri kullanıcı odaklı biçimde planlaması gerekmektedir.

- Başarılı uygulamaların, özellikle Gaziantep örneğinde olduğu gibi, diğer belediyelerle paylaşılması ve iyi uygulama rehberlerine dâhil edilmesi önemlidir.
- Sosyal belediyecilik projelerinin bütçe ve altyapı açısından sürdürülebilirliği güvence altına alınmalıdır.
- Hizmetlerin planlanmasında dezavantajlı bireylerin ihtiyaç ve beklentilerinin dikkate alınması, katılımcı bir yaklaşımın güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik modelinin, diğer büyükşehir belediyeleri ile paylaşılması, uygulamaların yönetim kapasitesi daha sınırlı olan belediyelere aktarılması ve yerel düzeyde iyi uygulama rehberlerine dâhil edilmesi önerilir. Bu durum, örnek modelin yaygınlaştırılmasına önemli katkılarda bulunacağını öngörmektedir.

KAYNAKÇA

- Adana Büyükşehir Belediyesi. (2025). Adana Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.adana.bel.tr/>
- Akdoğan, Y. (2002). Ulusal soruna yerel çözüm: Sosyal belediyecilik. *Eminönü Bülteni*. Şubat sayısı, 9-15.
- Akdoğan, Y. (2006). Sosyal belediyecilik. *Yerel Siyaset Dergisi*, (3), 44-45.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2025). Ankara Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.ankara.bel.tr/>
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2025). Antalya Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.antalya.bel.tr/>
- Arıcı, K. (2022). *Türk sosyal güvenlik hukuku*. 1. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2025). Aydın Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://aydin.bel.tr/>
- Aygen, M. (2014). Sosyal belediyecilik üzerine bir inceleme: Elazığ Belediyesi örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 173-192.
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi. (2025). Balıkesir Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://balikesir.bel.tr/>
- Berkün, S. (2017). Türkiye’de sosyal belediyecilik anlayışı. *Şarkiyat*, 9(2), 582-598.
- Buluş, S. (2022). Engelli bireylere yönelik kamusal sosyal yardım ve sosyal hizmetler. *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, (2022-2), 835-872.
- Bulut, Y., ve Bimay, M. (2024). Büyükşehir belediyelerindeki sorun alanları ve yeniden yapılandırma ihtiyacı. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 71-87.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2025). Bursa Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.bursa.bel.tr/>
- Çiçek, Ş.,E. (2012). *Türkiye’de belediyelerin sosyal hizmet ve sosyal yardım politikaları: Batı Akdeniz örneği*. Korza Yayıncılık: Ankara.
- Denizli Büyükşehir Belediyesi. (2025). Denizli Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.denizli.bel.tr/>
- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi. (2025). Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.diyarbakir.bel.tr/>
- Tuncay, A.,C., Ekmekçi, C., ve Gülver, E. (2021). *Sosyal güvenlik hukuku dersleri*, 21. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul.
- Ersöz, H. Y. (2006). Sosyal politika-refah devleti-yerel yönetimler ilişkisi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 55(1), 759-775.
- Erzurum Büyükşehir Belediyesi. (2025). Erzurum Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.erkurum.bel.tr/>
- Eskişehir Büyükşehir Belediyesi. (2025). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.eskisehir.bel.tr/>

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2025). Engelsiz Kent - Aktif Yaşam ve Eğitim Merkezi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://gbbengelsizkent.com/icerik-aktif-yasam-ve-egitim-merkezi-21.html>
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2025). Gaziantep Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.gaziantep.bel.tr/tr>
- Güneş, H., ve Arslan, A. (2021). Olağanüstü dönemlerde Türkiye’de sıçrama tezinin geçerliliği: Ekonometrik bir analiz. *SSD Journal*, 6(23), 230-245.
- Hatay Büyükşehir Belediyesi. (2025). Hatay Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.hatay.bel.tr/>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2025). İstanbul Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.ibb.istanbul/>
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2025). İzmir Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.izmir.bel.tr/>
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2025). Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://kahramanmaras.bel.tr/>
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2025). Kayseri Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.kayseri.bel.tr/>
- Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. (2025). Kocaeli Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.kocaeli.bel.tr/>
- Konya Büyükşehir Belediyesi. (2025). Konya Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.konya.bel.tr/>
- Kurtkapan, H. (2024). Yerel yönetimlerin engelli ve yaşlı bireylere yönelik hizmetlerinin sosyolojik açıdan değerlendirilmesi: İstanbul örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 5(1) 2-84.
- Malatya Büyükşehir Belediyesi. (2025). Malatya Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.malatya.bel.tr/>
- Manisa Büyükşehir Belediyesi. (2025). Manisa Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.manisa.bel.tr/>
- Mardin Büyükşehir Belediyesi. (2025). Mardin Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.mardin.bel.tr/>
- Mermer, B., Şataf, C., ve Negiz, N. (2016). Türkiye’de sosyal belediyecilik anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1299-1322.
- Mersin Büyükşehir Belediyesi. (2025). Mersin Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.mersin.bel.tr/>
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2025). Muğla Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.mugla.bel.tr/>
- Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2025). Ordu Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.ordu.bel.tr/>

- Özdemir, N., ve Arslan, A., (2025). Türkiye'deki KDV reformlarının KOBİ'lerin finansal raporlama kalitesi üzerindeki etkisi. 7. Uluslararası Boğaziçi Bilimsel Araştırmalar Kongresi (pp.96-109). İstanbul, Türkiye.
- Pekşen, S. N. (2014). Sosyal belediyeçilik çerçevesinde engellilere sunulan hizmetler: Ankara Büyükşehir Belediyesi örneği (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sakarya Büyükşehir Belediyesi. (2025). Sakarya Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.sakarya.bel.tr/>
- Samsun Büyükşehir Belediyesi. (2025). Samsun Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://samsun.bel.tr/>
- Sevinç, İ. (2015). Sosyal belediyeçilik uygulamalarında kent bilgi sistemlerinin kullanımı: Konya Büyükşehir Belediyesi örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 22(1), 201-218.
- Şahinoğlu, İ. (2014). Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde Türkiye'de sosyal belediyeçilik anlayışı (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi. (2025). Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.sanlıurfa.bel.tr/>
- Şataf, C., ve Mermer, B. (2017). Avrupa'da sosyal belediyeçilik anlayışı ve Türkiye. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(17), 13-33.
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2025). Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 13.02.2025. URL: <https://www.tekirdag.bel.tr/>
- Toprak, D., ve Şataf, C. (2017). Türkiye'de sosyal belediyeçilik çerçevesinde sosyal harcamalar üzerine genel bir değerlendirme. *Sayıştay Dergisi*, 106, 63-84.
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2025). Trabzon Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 14.02.2025. URL: <https://www.trabzon.bel.tr/>
- Uludağ Güler, Ç., ve Çakı, N. (2021). Büyükşehir belediyelerinin engellilere yönelik hizmetlerinin içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi / Turkish Journal of Geographical Sciences*, 19(1), 92-127.
- Van Büyükşehir Belediyesi. (2025). Van Büyükşehir Belediyesi resmi web sitesi. Erişim Tarihi: 12.02.2025. URL: <https://www.van.bel.tr/>
- Yıldırım, U., ve Göktürk, İ. (2008). Toplumsal sorunların çözümünde yeni belediyeçilik anlayışı: Sosyal belediyeçilik yaklaşımı. In 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu (pp. 232-255). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.